MTÜ Loomus tagasiside Kliimaministeeriumi eelnõule „Eesti seisukoht pruunkaru puudutava ELi loodusdirektiivi õigusraamistiku ja selle rakendamise teemal”

Loomade eestkosteorganisatsioon MTÜ Loomus ei toeta pruunkaru üleviimist loodusdirektiivi V lisasse, ei üleeuroopaliselt ega üksikute, oletatavasti soodsas seisundis populatsioonide puhul.

Eesti karud moodustavad osa karu Balti populatsioonist, kes ei ole oma ajaloolisel levialal veel taastunud. Näiteks Leedus on karud väga haruldased, samuti mitmetes Läti piirkondades. Seetõttu ei saa väita, et karu Balti populatsioon tervikuna oleks soodsas seisundis. Enne kui taotleda karu Balti populatsiooni kaitsestaatuse muutmist, tuleks teadusandmetega tõestada populatsiooni elujõulisus ja piisav geneetiline mitmekesisus ning koostada elujõulise võrdlusasurkonna analüüs. Karude arvukuse hinnang Eestis ja teistes Balti riikides tuleks eelnevalt vähemalt korra valideerida ka täieliku geneetilise loenduse meetodiga.

Karu viimine loodusdirektiivi V lisasse tähendaks sisuliselt naasmist karude kvoodipõhise küttimise juurde, mis:

1) takistaks ühiskonna üleminekut iganenud jahimajanduselt kaasaegsemale, mitteletaalseid lahendusi eelistavale kooseksisteerimisele metsloomadega, kus küttimine piirdub vaid nn probleemisenditega;
2) vähendaks ühiskonna motivatsiooni rakendada toimivaid ennetusmeetmeid ning uurida ja katsetada uusi meetodeid kahjude ja ohu ennetamiseks;
3) soodustaks karudele suunatud trofeejahti ja jahiturismi, mis on iseenesest ebaeetilised, kuid kahjustaksid ka karupopulatsiooni geneetilist elujõulisust, kuna sellises jahis eelistatakse küttida tugevamaid, tervemaid ja suuremaid isendeid;
4) vähendaks konkreetsete probleemisendite tabamise tõenäosust. Varasem praktika Eestis näitab, et kui lubatud on kvoodipõhine jaht laial territooriumil, eelistatakse karude küttimist metssea söödakohtades või muudes mugavamates

paikades, mitte kahjustuskohal või selle vahetus läheduses, kus liiguvad tegelikku kahju põhjustanud isendid.

Loodusdirektiivi V lisas on loetletud liigid, kelle loodusest võtmine ja kasutamine on lubatud tingimusel, et see ei ohusta liigi säilimist, ning kelle kasutust võib vajadusel reguleerida kaitsekorralduslike meetmetega. Loomus ei poolda Eesti karude tõstmist V lisasse ka seetõttu, et me ei käsitle karusid ega teisi teadvusel ja tundevõimelisi indiviide ressursina, keda inimene võiks oma ärenägemise järgi loodusest võtta ja kasutada. Karu kuulumine IV lisasse takistab karude sellist loodusest võtmist ja kasutamist, jättes samas alles võimaluse letaalseks sekkumiseks, juhul kui muud alternatiivsed lahendused karude tekitatud kahju või ohu vältimiseks on läbi proovitud ja ei toimi.

Loodusdirektiiv võimaldab erilubade alusel küttida IV lisa liikide, sealhulgas karu probleemisendeid ega sea küttimisele arvulisi piiranguid, kui vaid alternatiivi puudumine küttimisele on veenvalt tõestatud ja elujõulise populatsiooni säilimine tagatud. Senine praktika karu küttimise erilubade väljaandmisel Eestis on aga näidanud, et tihtipeale on Keskkonnaameti poolt välja antud küttimiskorraldustes alternatiivi puudumine veenvalt tõendamata. Näiteks on antud välja karude küttimiskorraldusi, mille aluseks on mesitarude või silopallide kahjustused, kusjuures silopallide kaitseks ei olnud rakendatud mitte mingeid ennetusmeetmeid ja ka mesilad olid kas täiesti kaitsmata või rakendati rudimentaarseid, mitte standardseid ja tõhusaid ennetusmeetmeid.

Ei saa nõustuda väitega, et silorullide kaitsmiseks on ennetusmeetmete rakendamine oluliselt keerulisem ning sageli praktiliselt teostamatu. Silorullide koondamine ühte paika ja ümbritsemine elektrilise kiskjatõrjeaiaga ei ole valdaval osal juhtudest keeruline ega teostamatu.

Eelneva taustal on mõistetav karu küttimiskorralduste vaidlustamine kohtus looduskaitsjate poolt ja samuti küttimiskorralduste peatamine kohtute poolt esmase õiguskaitse korras. On siiski vähetõenäoline, et Eesti kohtud peataksid küttimiskorraldusi, kus on tõestatud oht inimese elule või vajadus küttida isendeid, kes on õppinud standardseid tõhusaid ennetusmeetmeid eirama ja tekitavad sellega suurt majanduslikku kahju.

Ministeerium on oma seisukohas esitanud Norstati uuringu tulemusi tõestusena justkui suure osa elanikkonna turvatunne on suurkiskajatega seotud ohutaju tõttu häiritud. Tutvunud Norstat uuringu aruandega ja osalejatele esitatud küsimustega, ei nõustu Loomus sellise tõlgendusega. Kui uuringus küsiti, millised mured või hirmud inimestel looduses liikudes on, vastas vaid 3%, et need mured ja hirmud on seotud karudega. On igati loomulik tunda sellise potentsiaalselt ohtliku suurkiskja nagu karuga kohtumise ees hirmu ja olla valmis karu võimalikuks agressiivseks käitumiseks. Juhul kui see hirm on elanikkonnas ebaproportsionaalselt ja põhjendamatult suur, siis ei ole lahenduseks mitte karude tapmine, vaid elanikkonna harimine. See, et 18% vastanutest on muutnud metsloomade tõttu oma looduses liikumise harjumusi, on igati tervitatav. See näitab, et inimesed on hakanud rohkem arvestama teist liiki olenditega enda kõrval ja on valmis oma harjumusi muutma.

Ka karude tekitatud majanduslike kahjude ennetamisel peaks tapmine jääma viimaseks lahenduseks ja eelkõige tuleks jätkata jõupingutusi mitteletaalsete ennetusmeetmete laialdasemaks rakendamiseks. Keskkonnaameti statistika järgi oli 2025. aastal karu tekitatud kahjude hüvitamist taotlenud mesinikest ja põllumeestest kasutanud korralikke/põhjalikke ennetusmeetmeid vaid 3% kahjusaajatest. See näitab, et meil on olemas tõhusad ennetusmeetodid, kuid suur osa loomapidajatest paraku ei rakenda neid. Loomapidajad vajaksid suuremat riigipoolset rahalist tuge ennetusmeetmete rakendamiseks. Praegune seadusandlus võimaldab hüvitada vaid kuni 50% ennetusabinõude maksumusest. Lisame käesolevale seisukohale Loomuse ettepaneku

looduskaitseseaduse muutmiseks, nii et riigil oleks võimalik hüvitada sama eelarve piires loomapidajatele kuni 100% kiskjakahjude ennetusabinõude maksumusest.

Kutsume kliimaministeeriumit üles loobuma kavatsusest taotleda pruunkaru kaitsestaatuse alandamist loodusdirektiivis ning selle asemel soodustama karukahjude mitteletaalsete ennetusmeetmete laialdasemat rakendamist, suurendades ennetusmeetmete hüvitamise määra loomapidajatele.

LOOMUS
LOOMADE NIMEL